

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2012/1390

Bergen 09.01.2013

Arkivnr. 563

Løpenr: 180/2013

HØRINGSUTTALELSE KU ÅPNINGSPROSESS JAN MAYEN

Viser til brev fra OED av 15.10.2012 der det ble bedt om kommentarer innen 16. januar 2013 samt til FKDs brev av 18. Oktober der de ber om å få innspill fra underliggende etater senest 10. Januar 2013.

Havforskningsinstituttet (HI) har vurdert den forelagte KU-en med fokus på effekter på det marine miljø. Temaer som ligger utenfor HI sitt ansvarsområde – fiskeri, sjøfugl, strandsone, økonomiske effekter har vi ikke kommentert.

Generelt er det en grundig og fyllestgjørende konsekvensutredning, de forskjellige alternativene til utbygging og konsekvenser ved akutt forurensning er lagt fram på en klar måte.

Konsekvensutredningen omhandler hele spekteret av effekter på det marine miljø. Det er spesielt positivt at utredningen baserer seg på et oppdatert kunnskapsgrunnlag om det marine miljø i området samt at de mest oppdaterte datasett er benyttet i de underliggende analysene (eks. Miljørisikoanalysene). Høsten 2011 gjennomførte Havforskningsinstituttet et tokt i OEDs regi over sokkelen sør for Jan Mayen for å kartlegge de biologiske ressursene. Dette toktet ble utført for å komplettere våre årlige regionale dekninger i området og andre undersøkelser utført i Havforskningsinstituttets regi. Det ble våren 2012 skrevet en rapport om de biologiske ressursene i området. En konklusjon i denne rapporten var at det ikke var noen enkeltstående faunaelement som var så spesielt for området at området burde vernes for petroleumsaktivitet.

Generelle kommentarer

Kunnskap om effekter av produsert vann på det marine miljø er fortsatt ikke avklart, og vi er kritiske til hvordan man i konsekvensutredningen bruker resultatene fra PROOFNY programmet i NFR til å ufarliggjøre de potensielle miljøeffektene (se spesifikk omtale av kapittel 4 under).

Produsert vann inneholder giftstoffer, utslippene er omfattende og langvarige, samtidig som det foreligger effektive og utprøvde teknologier for rensing og reinjeksjon som gjør det mulig å oppnå null fysiske utslipp til sjø. Havforskningsinstituttet mener at mulighetene for å oppnå null fysiske utslipp ikke er tilstrekkelig belyst i KU-en, og man har heller ikke diskutert fordelene i en føre-vår kontekst ved å innføre et slikt strengt utslippsregime – likt det som var implementert i forvaltningsplanen for Barentshavet 2006-2011 før revisjonen.

I miljørisikoanalysen (kap 6) benytter KUen MIRA-metoden for å belyse konsekvenspotensialet på det marine miljø. HI har lenge vært kritiske til MIRA metoden fordi den ikke godt nok tar hensyn til kompliserte økologiske prosesser som romlig-temporære variasjon i overlevelse av fiskelarver. Vi har derfor vært pådrivere for at det utvikles økologisk mer korrekte og robuste risikoanalyseverktøy. Fremt til slik er tilgjengelige er det vår vurdering at MIRA metoden kun gir resultater som egner seg for en relativ sammenligning av konsekvens og risiko mellom de ulike scenariene.

Spesifikke kommentarer

Det står i vurderingen at det ikke foreligger modelldata for egg og larver. Grunnen til dette er at det ikke finnes egg og larver av kommersielt viktige artene i området. De vandrer enten inn i området på næringsvandring eller driver inn i området som yngel eller ungfisk. Når det gjelder hva som ellers er skrevet om fisk i utredningen har vi ingen kommentarer.

Når det gjelder annet plankton enn fiskeegg og –larver så kan området med sine produktive fronter være viktig for reproduksjon hos krill, men dette forandrer ikke vårt syn som også deles i utredningen om at hvis dyreplankton slås ut i et område vil det kunne rekrutteres inn fra omkringliggende områder når forholdene igjen ligger til rette for det.

I avsnitt 2.2.3 gis det en god omtale av de kommersielt og økologisk viktige fiskeartene, men det bør påpekes at det i området er registrert enkelte arter som paamiutålebrosme, skjellålebrosme, paddeulke m.fl som vi har lite vitenskapelig kunnskap om i forhold til både biologi, sjeldenheten og sårbarheten i forhold til menneskelig påvirkning.

Når det gjelder sjøpattedyr så har vi følgende kommentarer. Det er et meget kort avsnitt i sammendraget som omtaler en ”begrenset fiskeriaktivitet” ved Jan Mayen. Sel- og hvalfangst er ikke nevnt. Jeg er klar over at dette ikke akkurat for tiden er aktiviteter med nasjonaløkonomiske muskler, men i et historisk perspektiv forteller det om potensielle ressurser. Hvalfangst har vært en sommeraktivitet i områdene rundt Jan Mayen, og fangst av sel i kaste- og hårfellingsperioden fra midten av mars til sommeren. I et sammendrag ville jeg for øvrig tro at det er viktig å fremheve de problemområdene der vi har et spesielt ansvar i henhold til internasjonale konvensjoner vi bekjenner oss til. I sjøpattedyrsammenheng vil det si at områdene her er viktige habitater for klappmyss, blåhval og grønlandshval som står på norsk rødliste som hhv. sårbar, truet og kritisk truet. Opplysningene kan trekkes ut av avsnitt 2.2.3.

I kapittel 4 diskuteres konsekvenser for miljø ved petroleumsvirksomhet. Fremstillingen følger en tradisjonell disposisjon av generell karakter, og skjuler vel helst gjennom vektleggingen av modelleringer mangel på sikker kunnskap om de reelle biologiske effektene på enkeltindivid og populasjon. I 4.5 har det sneket seg inn en setning om at ”Kasteplasser for klappmyss og grønlandssel ligger nord på øya”. Dette er feil; disse selartene kaster på is og ikke på land (dog er det mulig at det ikke finnes noen regler uten unntak), så de har ingen ting i dette avsnittet å gjøre.

I seksjon 4.2.2 om effekter av produsert vann henvises det til resultatene fra PROOFNY programmet ved å sitere sammenstillingsrapporten fra Bakke et al. (2012). Sitatet fra Bakke et al 2012 som er gjengitt er hentet fra forordet til rapporten, ikke konklusjonen. I rapportens sammendrag står det (siste avsnitt, s7):

“Det er fortsatt stor usikkerhet forbundet med hvorvidt effekter på individer og samfunn i nærområdet for et utslipp har ringvirkning på større områder, populasjoner og samfunn. I prinsippet vil man aldri kunne fastslå, bare sannsynliggjøre, at langsiktige, økologiske

effekter ikke vil forekomme. Bedre kunnskap om individeffekter er neppe tilstrekkelig for å forutsi effekter på høyere nivå, siden konsekvenser for bestander og samfunn sannsynligvis i langt større grad styres av sesong, populasjoners forekomst i tid og rom og oseanografiske faktorer, enn av helsetilstand hos de individene som blir eksponert. Betydningen av slike storskalafaktorer er bare i liten grad studert, men selv om betydningen blir bedre kjent, vil muligheten for å forutsi konsekvenser av et utslipp også være betinget av forutsigbare variasjoner.”

Det er derfor etter vårt syn feil å avskrive mulige langtidseffekter slik det er gjort. PROOFNY har ikke kunnet konkludere entydig, og nyere internasjonal forskning viser effektgrenser som ligger langt under det man tidligere har antatt.

I avsnittet om marin støy (4.6.2) finnes også et greit avsnitt som omhandler sjøpattedyr. Imidlertid er ikke nevnt her noe om kasteperioden for selartene. Jeg vil anta at dette er den mest sårbare tiden (15.mars-15.april) på året for begge arter. Ungene dies i en svært kort periode (for klappmyss ca. 8 dager, for grønlandssel ca. 14 dager), og etter perioden forlates de og må klare seg på egen hånd. Ro i denne perioden er ytterst viktig for at ungene skal få diet mora og oppnå den ønskede veksten. Mens klappmysshunnen ser ut til å bli hos ungen selv under stort stress, forlater grønlandsselhunnen ofte ungen når den blir stresset. I kapitlet diskuteres støy som sådan, men det som genererer støyen, det vil si aktivitet som for eksempel beskrevet i kapittel 3 i forhold til å etablere infrastruktur i form av baser, havn på Jan Mayen, flyplass og helikopterbase på Jan Mayen, skaper en generell uro som driver dyra vekk. Dette er dyr som generelt har lav terskel for fluktreaksjon.

I kapittel 5 – Konsekvenser for fiskeri, og i 6.6 – konsekvenser for fiskerivirksomhet, er ikke sel- og hvalfangst diskutert. Bortsett fra under leiteperioder med seismikkskyting og liknende aktivitet, eller ved direkte konkurrerende arealbruk, er det lite trolig at petroleumsvirksomheten vil ha noen innvirkning på fangsten.

I kapittel 6.4.4 diskuteres konsekvenspotensial (av akutt forurensning) for marine pattedyr. Det er tidligere nevnt at eventuelle oljeutslipp vil treffe iskanten med høy sannsynlighet om våren, på en tid der klappmyss og grønlandssel er sårbare, for det første på grunn av kasting og ungenes situasjon, og for det andre på grunn av hårfelling, der selene legger seg opp på isen, feller den gamle pelsen og utvikler ny, og dermed har begrenset tilgang til beiting. Kapittel 6.4.4 er ellers ok, med unntak av at det ser ikke ut til å ha blitt tatt høyde for at klappmyssbestanden nå synes å være i alvorlige vanskeligheter på grunn av sviktende reproduksjon.

Benthos: Området har en rik bunnfauna, og toktet med GO Sars høsten 2011 avdekket bl a store områder med skoger av fjærestjerner. Dette fanges godt opp i konsekvensutredningen

Vennlig hilsen

Harald Loeng
Forskningsdirektør

Erik Olsen
Leder, forskningsprogram olje-fisk

